

ש ע ר ה ל כ ה ו מ ד ר ש

ביאור מאמר דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל

דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא (משנת רבי ישמעאל), נראה לי, שזה רומז על סילוק הצדיק מן העולם, שהוא היה מנהיג ודרבן לבני קהלו, וזהו דבר המנהיג שהיה בחיים בכלל עם ישראל ושוב נפטר ויצא מן הכלל, פטירתו זאת לא ללמד על עצמו יצא, הכוונה לא להצטער עליו רק בני משפחתו שהם עצמו ובשרו שנחסר להם ראש המשפחה, אבל בני הדור אינם מצטערים עליו. אלא ללמד על הכלל כולו. יצא שפטירתו ויציאתו מהעולם גורמת חסרון לכלל כולו ולכך צריך להצטער עליו ולהספידו כדת וכהלכה;

ביאור מאמר הסתכל בג' דברים

הסתכל בג' דברים ואין אתה בא לידי עבירה (אבות פ"ג משנה א'); יובן עפ"מ"ש המפז"ל דאם האדם עשה מצוה בשלימות, נברא ממנה מלאך קדוש, והאדם שעשה עבירה, נברא ממנה משחית לחבל. ואם ח"ו יש איזה גרעון או מום במצוה באיזה המצוה בעצמה, וכמ"ש חז"ל בפסוק "ולא חשכת את בנך את יחידך ממני", דתיבת "ממני" יתור נפיש ואין לה שחר, אלא שנסתפק אברהם אע"ה במאמר הקב"ה, כשאמר לו "והעלהו שם לעולה על אחד ההרים אשר אומר אליך". אי מקרא נדרש לפניו ולפני פניו וממילא "אשר אומר אליך" קאי על ה"הר" ועל ה"עולה" וא"כ יצחק די לו בהעלאה בלבד בלתי הקרבה, וכיון שהעלהו שם קיים מצות השי"ת בשלימות. או נימא נדרש לפניו דוקא ו"אשר אומר אליך" קאי דוקא על ה"הר" ויצחק הוא העולה, וא"כ לא נשלמה המצוה עד שישחטו ויקרבהו, ובזה היה נבוך אברהם ונכנס לבית הספק אי המצוה בהעלאה לחוד או בשחיטה והקרבה. ולכן כשבא המלאך ואמ"ל "אל תשלח ירך אל הנער", לא רצה לשמוע לו תכף ומיד דחשש שמא עדיין לא השלים מצותו ולא יצא ידי חובתו ולכך הוצרך המלאך לומר לו "אל תשלח" וגו', "כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה" וכבר יצאת ידי חובתך. וכדי להוכיח לך שאתה תקנת המצוה בשלימות הוא "ממני", אני המלאך שנבראתי ממצות העקדה, שתוכל להסתכל בי שאני שלם בכל ואין בי שום

חסרון ופגם (א"ה). עד כאן מצאתי, והענין חסר ביאור, ואולי שזהו כוונת התנא ואין אתה בא לידי עבירה" ולא אמר בא לעבירה, כי אינו חוזר על גוף העבירה עצמה אלא על הפגם הנגרם לאדם בעשותו מצוה שיש בה איזה גדנוד של עבירה כמו יוהרה וכיוצא וזהו "לידי עבירה" היינו חשש גדנוד עבירה);

ביאור מאמר הראתה לו דם נדה

במדרש כשאכלה חוה מעץ הדעת, שאלה אדה"ר הלא הקב"ה צוה אותנו ומעץ הדעת טוב ורע "לא תאכלו ממנו"? באותה שעה הראתה לו דם נדה. ויש להבין מה ענין דם נדה לענין עץ הדעת? ואולי י"ל שרמזה לו בדם נדה, שהוא טמא ואח"כ נעכר ונעשה חלב ויהיה מותר משום שנשתנה למעליותא, הכא נמי העץ הוא של ענבים, ומה שאסר השי"ת רק הענבים בעצמם, אבל היא סחטה אותם ונתנה למעליותא;

בענין ברכת שהכל וברכת נפשות

נביא פלוגתא דתנאי במסכת ברכות בפרק כיצד מברכין: השותה מים לצמאנו אומר שהכל נהיה בדברו. רעק"א בנ"ר וחסרון וגו'. אמ"ל רבא אר"י הילכתא מאי, אמ"ל פוק חזי מאי עמא דבר, עכ"ל. ולכאורה קשה מפני מה לא אמר לו בפירוש איך ההלכה ומדוע תלה הדבר במנהג וכי לא נמצא מנהג בטעות? אבל יובן על ענין הבריאה. ונביא דברי רש"י ז"ל בפסוק "בראשית ברא אלהים" אין המקרא הזה אומר אלא דרשוני, כמו שדרשו חז"ל בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו, ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתו. ואם באת לפרשו כפשוטו כך פרשהו בראשית בריית שמים וארץ, והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך ויאמר אלהים יהי אור. ולא בא המקרא להורות סדר הבריאה לומר שאלו קדמו, שאם בא להורות כך, היה לו לכתוב בראשונה ברא את השמים וגו', שאין לך ראשית במקרא שאינו דבוק לתיבה שלאחריו כמו בראשית ממלכת יהוקים, ראשית ממלכתו, ראשית דגנך. אף כאן אתה אומר בראשית ברא אלהים וגו', כמו בראשית ברוא. ודומה לו תחילת דבר ה'

בהושע תחילת דיבורו של הקב"ה בהושע ויאמר ה' אל הושע וגו'. וא"ת להורות
בא שאלו תחילה נבראו וגו'.

עוד נביא מ"ש הרב או"ה ז"ל מדיבור של הקב"ה נבראו רוח אש מים ר"ת
אמ"ר, שהרי כשהאדם מדבר יוצא מפיו רוח המים ורוח האש וכ"ש וק"ו מדיבור
של הקב"ה, וע"כ לא נאמר איך נבראו אש ומים ורוח כי מעצמם נבראו בדיבורו של
הקב"ה, כשברא את העולם במאמרות ולא הוצרך להם מאמר מיוחד כשאר
הבריאה. וע"כ מברכין על המים שהכל נהיה בדברו, הכוונה כל המינים מברכין
בלשון בריאה בורא פרי העץ, בורא פרי האדמה, בורא מיני מזונות, לפי שנבראו
במאמר, משא"כ המים, שנתהווה ממילא, לכן מברכין שהכל נהיה בדברו, שנבראו
מתוך דיבורו של השי"ת. נמצא דרע"ק שחולק ואומר לברך בורא נפשות בלשון
בריאה ס"ל שגם במים היתה בריאה ולא נתהוו ממילא, ולכן, כששאל הילכתא
מאי? אמ"ל פוק חזי מאי עמא דבר, דהיינו מדיבורו של אדם שיוצא ממנו רוח אש
ומים תוכל להוכיח דכ"ש דיבורו של הקב"ה, שודאי יצאו מפיו אש רוח מים ואין
בהם בריאה, ולכך הילכתא כת"ק שמברכין שהכל נהיה בדברו. וזה רמז הכתוב כי
הוא אמ"ר ויהי שהשלשה דברים הללו שר"ת שלהם אמ"ר נהיו בעולם רק אגב
דבריו של הקב"ה;

והשתא אתי שפיר דברי רש"י ז"ל, דאם נאמר בראשית ברא, היינו בתחילה ברא
השמים והארץ, קשה, דהרי השמים מאש ומים נבראו ומהיכן היו מים, הרי לא היה
דיבור כלל, משא"כ אי אמרינן פירוש בראשית ברא, היינו ביום תחילת הבריאה של
השמים והארץ, אתי שפיר, דכי כתיב אח"כ ויאמר, מיד נברא אש ומים. ומהאי
טעמא מברכין בורא מאורי האש ולא בורא האש, כי האש עצמו אין בו בריאה, כמו
המים, אבל האור היוצא מהאש זה בריאה וזהו בורא מאורי האש, היינו האור היוצא
מהאש.

ענין כי קבריה למשה במאי טביל

איתא במסכת סנהדרין אמ"ל ההוא מינא לרבי אבין: אלהיכם כהן הוא דכתיב ויקחו
לי תרומה, כי קבריה למשה במאי טביל? אלימא במי, הא כתיב מי מרד בשעלו

מים. אמ"ל בנורא, דכתיב כי הנה ה' באש יבא. ומי סלקא טבילה בנורא? אמ"ל עיקר טבילתא בנורא דכתיב וכל אשר לא יבוא באש תעבירו במים וטהר. ע"כ. וכתבו התוס' ז"ל הא דלא שאל לו היאך נטמא כיון שהוא כהן, משום דישראל נקראו בנים למקום ואב מטמא לבנו. ע"כ;

ואנא בריה קלה אחר המחילה מעוצם קדושתם כמה תמוהים דבריהם דהא ודאי לכ"ע כהן גדול הוא מר וכ"ג אינו מטמא כלל זולתי למת מצוה כמ"ש בגמ' בפסוק ועל כל נפשות לא יבוא. וראיתי להמפז"ל שהקשו היאך ירד למצרים ונטמא ח"ו שהיא מלאה גלולים, אפילו שיש לנו דין בנים, בכל זאת הכ"ג אינו מטמא כלל זולתי למת מצוה. ותירצו שני תירוצים. א') אנחנו במצרים נקראים מת מצוה שאין יכול להוציאנו ממצרים רק השי"ת. ב') כביכול בחוצה לארץ יש לו דין כהן הדיוט ח"ו. וה"נ כשקבריה למשה היה בחו"ל ודין כהן הדיוט יש לו ומטמא לבנו. וא"כ תירוץ התוספות נכון עד מאד. אך ראיתי למהרש"א ז"ל בח"א שם דכתב לעיקר קושייתם של התוס' ז"ל משום דהו"ל מת מצוה, כיון דלא ידע איש את קבורתו ומת מצוה מותר לכ"ג. וק"ל על דבריו יען אין מעצור להשי"ת לשלוח לו אחד מצבא מרום לקוברו או אפילו אחד מבני אדם ואח"כ יסתיר קבורתו. ונ"ל לומר דהאמת הוא אין אתנו מי שיודע הדברים על בוריין מאי טעמא כ"ג אינו מטמא כלל ומה שמבואר בקרא הוא משום כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני ה' וזה כעין פקודה מאתו יתברך אך כלפי השי"ת לא שייך זה, כי מידו הכל ואין מי שימסור לו הפקודה ח"ו ויכול עשות מכהונתו כל מה שירצה ואין מי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל ודוקא הוא עושה מעשים כאלו לקבור מתים ולהלביש ערומים וגו' כדי להוציא מלב האפיקורסים האומרים שיש שתי רשויות בעולם ח"ו. וממה דקבריה למשה מוכח שפיר שהוא אחד ושמו אחד ואין עוד מלבדו, דאם היה כדבריהם ח"ו, אין נטמא הקב"ה למשה? הלא הוא כ"ג ויש ח"ו רשות אחר להטפל בו. אלא ודאי מוכרח הדבר שהוא יחיד בעולמו ואין עוד מלבדו. כנ"ל;

פירוש מאמר חז"ל אין נכנסין לחורבה

"אין נכנסין לחורבה מפני ג' דברים: מפני המזיקין ומפני החשד ומפני המפולת". פירש הרב בינת יששכר ז"ל כי בענין אבילות בהמ"ק יש ג' כתות המתעוררין

להתאבל בחרבן ירושלים. א') אחרי י"ז תמוז. ב') כשרואים הפטרות של שבת דברי שמעו חזון. ג') רק יום תשעה באב. וזהו "אין נכנסין לחורבה" דהיינו אינם נכנסים לאבלות על החורבן של בהמ"ק "מפני ג' דברים" דהיינו קודם שיראו ג' דברים. א') מפני המזיקין דהיינו ביום י"ז תמוז ואילך שרואין אגרת בת מחלת, שהיא ראש לקטב מרירי. ב') מפני החש"ד דהיינו בראותם ג' הפטרות שראשי תיבות שלהם חש"ד חזון שמעו דברי. ג') מפני המפולת שרואים יום המפולת של בית המקדש הוא יום תשעה באב יום מפלתנו ומפלת שכנת עוזנו ח"ו. עוד רמז מפני החש"ד רמז לשלשה בני אדם שבנו בהמ"ק והם דוד שלמה חירם;

רמז בטעם שני גרישין הרי טעמי דרגא תביר

בלע"ד רמז נכון בזה והוא דחורבן בית ראשון היה בעון הגאווה שהיתה בהם שנאמר יען כי גבהו בנות ציון. ובית שני היה בשביל הענוה, כמ"ש במסכת גיטין ענותנותו של רבי זכריה בן קבוטל החריבה את ביתנו וגו'. וזהו שני גרישיין דהיינו שני גרושיין שעברו עלינו בשני בתי מקדשות יש בו תרי טעמי בית ראשון בעון דרג'א הגאווה וגבהות לבב, ובית שני בעון תביר'ר הענוה שהיתה ביד רבי זכריה בן קבוטל;

ענין גלות מצרים

ראיתי להרב בתי כהונה ז"ל והביאו הרב חוזה דוד ז"ל בענין גזירת בין בתרים שנאמר כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם במ"ש רז"ל יעקב ועשיו חלקו העולמות בזה האופן: אמר יעקב לעשו: אחי, תדע שיש לנו שני עולמות עוה"ז ועוה"ב והתורה אמרה הבכור נוטל פי שנים, א"כ אם אהיה בכור יש לי שני חלקים בעוה"ז ושני חלקים בעוה"ב אבל אין רצוני רק בזה האופן דהינו ליטול ג' חלקים בעוה"ב וחלק אחד בעוה"ז הרי ארבע חלקין. אמ"ל עשו אני עושה להיפך, אם אני אהיה בכור, אני נוטל ג' חלקים בעוה"ז וחלק אחד לעוה"ב הרי ד' חלקים. בזה האופן היה חלוקת העולמות. ולהיות שעשו יצא בכור, נמצא שאין ליעקב אע"ה שום חלק בעוה"ז כלל, כי כולו נטלו עשו לחלקו, ואדרבא יש לעשו חלק אחד בעוה"ב, וע"כ

השתדל יעקב בכל מאמצי כחו לקנות הבכורה, כדי שיהיה לו חלק א' בעוה"ז וחתם הקב"ה הבכורה ליעקב. (א"ה, אין הספר בידי אבל הדברים צריכים עיון מפני מה לא נשאר חלק ליעקב אע"ה בעוה"ז. עד שהוצרך לקנות הבכורה, הלא נשאר לו חלק אחד בעוה"ז. וצ"ע.) ועוד הביא הרב בתי כהונה ז"ל. כי גזירת בין הבתרים יש בה שני סוגים גלות: א') כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם. ב') ועבדום וענו אותם. וכנגדם יש שני סוגי שכר: א') וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי. ב') ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. והגזירה היתה בזה האופן: אם יצא יעקב בכור, יש לו חלק אחד בעוה"ז ודי לו בגרות של כי גר יהיה זרעך, ואם יעקב לא יהיה בכור בלאו הכי אין לו חלק בעוה"ז והרי הוא גר כבר וא"כ צריך עבדות וענוי לקיים ועבדום וענו אותם. וכן גבי השכר, אם אין יעקב בכור, לא שייך להם שום שכר רק וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי, ואם יהיה בכור שיש לו חלק בעוה"ז, יזכה ג"כ לקיום ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. ומאחר שחתם לו הקב"ה על הבכורה ממילא ודאי שיש לו חלק בעוה"ז ודי לו בגירות לבד וזהו שאמרו אחי יוסף לגוד בארץ באנו, אך פרעה הרשע כחש בזה בטענה שקניית הבכורה היתה במרמה ויעקב אינו בכור וצריך לו עבדות וענוי. ולזה, כששלח הקב"ה מרע"ה להוציא ישראל, אמר לו כה אמר ה' בני בכורי ישראל, שיעקב הוא בכור ולא שייך בו עבדות וענוי רק גרות לבד. עכ"ד הרב חוזה דוד משם הרב ב"כ ז"ל;

עוד נקדים מ"ש בילקוט חדש משם הרב עשרה מאמרות שעמלק והמן היו מערערים על הבכורה שלקח יעקב בעוקבא וע"ז היו רודפים אחר ישראל. אך ממה שעשה הקב"ה כמה נסים לישראל ונקמה למצרים מזה הוכחה שהבכורה שייכת ליעקב. אך יש צד לטעות ולומר שכל הנקמה שעשה הקב"ה למצרים הוא רק עונש לפרעה על שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את ה'. וראיה לזה כי בכל מכה היה אומר למען תדע כי אני ה' וכן נאמר בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ וכיוצא. אך ממה שראינו שהגין הקב"ה על ישראל ועשה להם נסים ונפלאות עד אין תכלית, מזה הוכחה שכל מה שעשה במצרים אינו אלא בשביל עם ישראל. עוד יש צד לומר שכל הכבוד הזה נעשה רק בשביל זכות אבותם אברהם יצחק ויעקב, ואם כן אומר האויב עמלק הרשע גם אני אאחז בזכות האבות שכן רמוז בשמו עמלק אות ע' לעמלק אות מ' היא סוף תיבת אברהם אות ל' סוף תיבת ישראל אות ק'

סוף תיבת יצחק. אך ממה שמצינו שישראל אמרו שירה על הים מוכח שהכל נעשה בזכות עצמם שאם לא היה בזכות עצמם לא היו יכולין לומר שירה;

ובזה יובן כוונת מאמר חז"ל "גם לא ידעת נסים שעשיתי להם במצרים", דמזה מוכח שהבכורה חוזרת רק ליעקב, ומאחר שכן למה אתה מערער על הבכורה? ושמא תאמר כל מה שעשה הקב"ה נקמה במצרים הכל היה לכבודו יתברך דוקא ולא בעבור ישראל? לזה מסיים המדרש "גם לא שמעת נסים שעשיתי להם בים". שזה מורה רק בעבור ישראל עשיתי זאת. ושמא תאמר זה היה רק בעבור זכות אבותם ולא בשבילם? לזה מסיים המדרש "גם מאז לא פתחה אזנך לא שמעת שאמרו לי שירה בים שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל". ואם לא היה בזכות עצמם לא היו יכולין לומר שירה אלא ידעת ושמעת ובגוד תבגוד;

ביאור הטעם שהתפלל מרע"ה תקט"ו תפלות

שמעתי מהרב שבנא אשכנזי זלה"ה שפירש מה שאמרו בגמ' בפסוק וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים לא כאברהם שקראו הר, שנאמר בהר ה' יראה. ולא כיצחק שקראו שדה, שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. אלא כיעקב שקראו בית שנאמר אין זה כי אם בית אלהים. ובאמת צריכים לדעת מאי טעמא שינו אבותינו בשמותם והקב"ה הסכים רק עם יעקב אע"ה בחיר (ה') שבאבות. אבל ביאור הענין עפמ"ש ז"ל חז"ל דהעובד ע"ז בורא בעבודתו ק"ג מיני מזיקים, ובכך תרח שהיה עובד ע"ז ברא ק"ג מיני מזיקים קטיגורים, וכשבא אברהם אע"ה בעבודתו עבודת הקודש הפך ק"ג מיני קטיגורין של אביו לסניגורין ועוד הוסיף נופך משלו ק"ג סניגורים קדושים מעבודת ה' ונעשו כולם סניגורים קדושים ולזה כוון אברהם וקראו ה'ר, שהוא עם הכולל גימטריא ר"ו. וכשבא יצחק אע"ה, שהיה לו זכות אבות ור"ו המלאכים הנז' היו בעזרתו ועוד הוסיף וברא ק"ג מלאכים קדושים מעבודתו עבודת הקודש, נעשו כולם ש"ט סניגורים ולכך קראו שד"ה, שהוא גימטריא ש"ט. וכשבא יעקב אע"ה וירש גם הוא ש"ט מלאכים הקדושים ובאו לעזרתו עוד הוסיף מעבודתו עבודת הקודש וברא ק"ג מלאכים קדושים ובהתחברותם יחד נעשו כולם תי"ב כמנין בי"ת ולכך קראו בית. והיינו טעמא שהקב"ה הסכים על ידו לקראתו בית היותו שם כולל למספר כולם. ודפח"ח.

והשתא אתנח לך הטעם שהתפלל מרע"ה תקט"ו תפלות לא פחות ולא יותר כי ידוע דמרע"ה הוא רביעי שבאבות וא"כ ודאי היה לו זכות אבות מגן בעדו תי"ב סניגורים הנ"ל ועוד ק"ג סניגורים שלו מעבודתו עבודת הקודש נעשו בין כולם מספר תקט"ו ולזה כוין להתפלל תקט"ו תפלות כמספר המלאכים שהיו. ומשה היה רוצה לבנות כותל רביעי והגג כי מלבד כותל הרביעי עוד חסר הגג ולזה אמר הקב"ה רב לך, שאם תבנה הגג, לא יחרב לעולם, ומנין תבוא האש לבהמ"ק, יען שמעשה הצדיקים לא ימוטו לעולם. ולזה אומר המקונן ממרום שלח אש בעצמותי ולא מלמטה, כי רק מלמעלה אין בנין הצדיקים, לא כן מלמטה יש ארבעה כותלים של האבות ומרע"ה ולא ימוטו לעולם;

טענת עשו כלפי קבורת יעקב אע"ה

גרסינן בסוטה דף י"ג ע"פ ישמח צדיק כי חוזה נקם, זה יעקב כשנשאווהו ממצרים והגיעו למערת המכפלה אתא עשו וקא מערער. אמ"ל ממרא קרית הארבעה היא חברון וגו' ואמ"ר קרית ארבע ע"ש ארבע זוגות היו שם אדם וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה איהו קברא ללאה בדידיה והאי קברא דפייש דידי הוא. אמ"ל זבינתיה, אמ"ל נהי דזבינתיה לבכירותא פשיטותא מי זבינתיה. אמ"ל אין דכתיב קברי אשר כריתי לי בארץ כנען, ואמר ר"י אין כירה אלא מכירה, שכן בכרכי הים קורין למכירה כירה. אמר להו הבו לי איגרתא. אמ"ל איגרתא באר"מ היא, ומאן נזיל? נפתלי נזיל דקליל כאיילתא. חושין בן דן תמן הוה ויקירן ליה אודנוי. אמר להו מאי האי? אמ"ל קא מעכב האי עד דייתי נפתלי מאר"מ. אמ"ל ועד דאתי נפתלי מאר"מ יהא אבי אבא מוטל בבזיון? שקל קולפא מחייה ארישיה נתרן עיניה ונפלו אכרעה דיעקב פתחינהו יעקב לעיניה ואחין, והיינו דכתיב ישמח צדיק כי חוזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע. באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה דכתיב למה אשכל גם שניכם יום אחד. ע"כ;

ובזה יובן כוונת הכתוב "ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם". רק נקדים מ"ש הרמב"ם ז"ל הלכות אבלות פי"ב אם אחד צוה שלא יקברוהו, אין שומעין לו, שנאמר כי קבור תקברנו והיא בעיא דלא אפשיטא בסנהדרין ופסקינן לחומרא. וזהו אל נא תקברני במצרים. ושמא תאמר הלא אין שומעין למי שצוה שלא לקבור אותו,

אין לך חשש מזה, משום דמה שאני אומר לא תקברני במצרים, אין הכוונה להשאיר אותי בלתי קבורה, אלא "ושכבתי עם אבותי" להיות קבור בקבורתם (כ"כ הרב בן פדה צור ז"ל);

והרב בירך יצחק ברכה ז"ל בפרשת חיי שרה הוקשה לו בדברי הגמ' דסוטה הנו' דלכאורה נראה דעשו דינא קא תבע כל זמן שלא הראו לו שטר המכר והדין עמו ואיך מחייה וקטלייה, הלא כתיב תתן אמת ליעקב, ובניו מוכרחים ללכת בדרכי אביהם להיות בעלי אמונה ואיך יעשו דבר נגד מורת רוחו של יעקב אביהם? ותרץ הרב ז"ל עפמ"ש המבי"ט ז"ל ח"ב סימן כ"ח בנדון של קהל קדוש אחד ספרדים שמכרו לבני משפחה אחת מסתערבים מקום בבית הקברות שלהם שיוכלו לקבור שם מתיהם: הם ובניהם ובני בניהם, וכתבו שטר מכר על זה בכל תוקף וחוזק כדין וכהלכה. ועכשיו אחר ד' שנה רוצים לחזור בהם מהמכירה שלהם בטענה דמכירה זו של בית הקברות דמיא למכירה של בית הכנסת של כרכים שאעפ"י שמכרוה שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר אינה מכירה. ודחה הרב ז"ל טעם זה בשתי ידיים. עו"כ שם שאין להם טענה לק"ק ספרדים לומר שילכו אלו דור רביעי אשר נקברו כבר כנגד החיים הנשארים מדור שלישי, ולא יקברו מדור שלישי תשלום המכר, לפי שהקניה היתה דור שלישי דוקא ועתה יהיו דור רביעי הנקברים שאין להם זכות בקנייה כנגד דור שלישי. הא ליתא, שאלו שנקברו מדור רביעי נחשבים הם כגרים שבאו ממרחק וקברום בביה"ק שלהם, שזכו במקומם וקנו אותו, אחר שכבר נקברו ולא מיחו בידם אז, דאלו לא זכו מכח אביהם הזקן הקונה אלא מן ההפקר זכו. עכ"ל. וממילא הכא נמי בנדון של יעקב אע"ה הדין הוא אפילו בלי שטר של המכר אין לו לעשו שום ערעור, יען דזכות שלו במקום הנשאר פקע, דהא עשו ויעקב היו שותפין בשני המקומות של קברות הנשארים, וכשקבר יעקב לאה במקום ההוא היה לו לעשו לערער, כיון דליכא רק שני קברות לשנינו ולמה לך לקבור לאה? ומדלא מיחה, שבק ומחל ליה, ולאה שנקברה, זכתה במקומה מן ההפקר ואין לו שום ערעור. וזה דמי ממש לאותו נדון של המבי"ט ז"ל שאין להם טענה לק"ק ספרדים לומר שלא יקברו עוד אותם הנשארים מדור ג', מפני שכבר קברו במקומם מדור ד' לפי שחשובים הם כגרים שבאו ממרחק וקברום בבית הקברות של יהודים שזכו במקומם והכא נמי דכוותא בענין קבורת לאה וכיון שכן בטלו טענות עשו ולכך שקל קולפא ומחייה ארישיה דלאו דינא קא תבע;

והרב בעל ספר דובר מישורים ז"ל הקשה עליו דאין דמיונו עולה יפה ורב המרחק ביניהם דשאני גדון דהמבי"ט ז"ל דמכר ביה"ק שלהם הויא מכירה גמורה כדי שיקברו שם מתייהם עד דור ג' ולכן, אף שנקברו שם מדור רביעי לא מפני זה נאמר שלא לקבור הדור ג', דהדור הרביעי הו"ל כגרים וזכו מן ההפקר בקבורתם אחר שכבר נקברו ולא מיחו בידם באותה שעה, משא"כ הכא אף דיהיבנא כל דיליה, ונימא מדלא מיחה עשו בשעה שנקברה לאה וממילא מסתמא מחל, ולאה זכתה לקבורה מן ההפקר, מ"מ אכתי האי קבר שנשאר להם שותפים הם בו, וכל אחד מגיע לו חצי קבר, וא"כ עשו דינא קא תבע על החצי שלו ורוצה לראות שטר המכר, וכל זמן שלא הראו לו השטר שפיר מעכב ומי זה שיאמר שיקבר שם יעקב כיון שמגיע החצי לעשו. ואין סברא לומר דמדלא מיחה וערער בקבורת לאה ושתק מחל, דודאי הא ליתא, דכיון בשותפים הם בשני המקומות אלו, עדיין מגיע לו החצי של הקבר הזה ומפני מה שקל קולפא ומחייה ארישיה וקטליה;

ואני אומר לעניות דעתי דליכא קושיא, דמאחר שהעלנו דקבורת לאה זכתה בו מההפקר, א"כ נשאר רק קבר אחד וזה לא חזי לבי תרי רק לאחד לזה או לזה ומי שנקבר שם הוא צריך לתת שיווי חלק חצי הקבר לשני, ומי שקדם זכה, ואם יעקב קדם ונקבר שם, צריך ליתן לו החצי דמי שיווי הקבר. ואם קדם עשו ונקבר שם, היו מוותרין לו על חצי שיווי וכאן הויכוח שעשה עשו לא על ענין כסף רק שנאה ומרדות ולא הניהם כלל ליקבר שם יעקב. לכך שקל קולפא וקטליה. ע"כ;

פירוש מאמר שאלו לחכמה חוטא

מה ענשו המובא בפסיקתא:

"שאלו לחכמה חוטא מהו ענשו, א"ל חטאים תרדוף רעה, שאלו לנבואה חוטא מה ענשו, א"ל הנפש החוטאת היא תמות, שאלו לתורה חוטא מה ענשו, א"ל יביא אשם יתכפר לו, שאלו להקב"ה חוטא מהו ענשו, א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו ה"ד טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך" (פסיקתא הובאה בילקוט יחזקאל סימן י"ח);

כדי לבאר אחת לאחת בס"ד נקדים מאי דאיתא במסכת סנהדרין דף צ"א ע"א אמ"ל אנטונינוס לרבי גוף ונשמה יכולים לפטור עצמן מן הדין. כיצד? גוף אומר נשמה חטאה, שמיום שפירשתי ממנה, אני מוטל כאבן דומם בקבר. הנשמה אומרת גוף חטא, שמיום שפירשתי ממנו, הריני פורחת באויר כצפור. אמ"ל אמשול לך משל וגו' אף הקב"ה מביא הנשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד, שנאמר יקרא אל שמים מעל ואל הארץ לדין עמו, יקרא אל השמים מעל, זו הנשמה ואל הארץ, זה הגוף ע"כ. ולכן כאן נשאלת השאלה חוטא מה ענשו? הכוונה הגוף מפני מה נענש? הלא הוא בלתי הנשמה אינו יכול לעשות כלום. לזה השיבה החכמה חטאים תרדוף רעה, ששניהם חייבים ונקראים חוטאים, אפילו שכל אחד לבדו אינו יכול לעשות כלום, דהילכתא כחכמים הם ר"י ור"מ דמחייבין בזה אינו יכול וזה אינו יכול. אח"כ שאלו לחכמה מה עונש החוטא? השיבה להם הנפש החוטאת היא תמות דאין העונש אלא לנשמה ולא לגוף, אפילו שהגוף לבדו לא יוכל לעשות כלום בלתי הנשמה, והטעם הוא משום שכל דבר שנעשה, ודאי קדמה לו מחשבה, והכתוב אומר נפש רשע אותה רע, וכיון שהנפש היא שהתאוית תחילה לעשות רע, ממילא התחילה בעבירה, ולכך דוקא הנפש החוטאת היא תמות ותסבול עונשים. שאלו לתורה חוטא מה ענשו? האם כמו החכמה ששניהם נענשים או כמו הנבואה שנענש הנפש לבד? השיבה להם יביא קרבן ויתכפר לו, שהתורה חסה על הגוף וגם על הנשמה. ואח"כ שאלו להקב"ה אב הרחמים שרוצה בתשובת השבים ואמר אפילו הקרבן אינו צריך ליענש הבהמה בשביל האדם, אלא יעשה תשובה ויתכפר לו על הכל גוף ונשמה;

ענין אליהו הנביא זכור לטוב (א)

איתא בילקוט (מלכים א' סימן ר"ט) וז"ל ובנביא העלה ה' את ישראל ממצרים ובנביא נשמר ובנביא העלה ה' וגו' זה משה ובנביא נשמר זה אליהו ז"ל. אתה מוצא שני נביאים עמדו להם לישראל משבטו של לוי משה ראשון ואליהו אחרון ושניהם גואלים את ישראל בשליחות. משה גאלם ממצרים ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא וגו', ואליהו הוא גואלנו מגלות שנאמר הנני שולח לכם את אליהו וגו'. ואליהו הוא גואלנו מגלות שנאמר הנני שולח לכם את אליהו וגו'. משה גאלם ממצרים תחילה ושוב לא חזרו עוד למצרים ונשתעבדו, ואליהו כשיגאל אותנו מזה הגלות המר לא נשתעבד עוד אלא תשועת עולמים. ואתה מוצא כי משה ואליהו

שווים זל"ז בכל דבר. משה נביא ואלהו נביא, משה נקרא איש האלהים ואלהו נקרא איש האלהים. משה עלה למעלה ואלהו עלה למעלה שנאמר ובעלות ה' את אליהו. משה הרג את המצרי ואלהו הרג את חיאל שנאמר ויאשם בבעל וימתיהו. משה נתכלכל ע"י אשה כל זמן שהיה אסור במדין ואלהו נתכלכל ע"י הצרפית שנאמר לקחי לי פת לחם בידך. משה ברח מפני פרעה ואלהו ברח מפני איזבל. משה ברח ובא אל הבאר ואלהו ברח לבאר שבע שנאמר ויבא באר שבע. משה אמר אם כמות כל האדם ימותון אלה ואלהו אמר חי ה' אם יהיה השנים האלה טל ומטר. למשה נאמר ויעבור ה' וגו' ולאליהו נאמר והנה ה' עובר. במשה נאמר וישמע את הקול ובאלהו נאמר והנה קול אליהו וילט פניו. משה כנס ישראל לפני הר סיני ואלהו כנסם להר הכרמל. משה ביער עובדי ע"ז שנאמר שימו איש חרבו ואלהו ביער עובדי ע"ז ותפש נביאי הבעל ושחטם. משה קרא מי לה' אלי ואלהו קרא וקינא שנאמר ויאמר אליהו לכל העם גשו נא אלי. משה נטמן במערה שנאמר ושמתיך בנקרת הצור ואלהו נטמן במערה שנאמר ויבא אל המערה וילך שם. משה ויבא עד הר האלוהים חורבה ואלהו ויבא אל הר האלהים. משה בא למדבר ואלהו בא למדבר לך מדברה דמשק. משה הסיח עצמו ע"י המלאך שנאמר וירא מלאך ה' בלכת אש מתוך הסנה ואלהו והנה מלאך נוגע בו. משה ארבעים יום לחם לא אכל וגו' ואלהו וילך בכח האכילה ארבעים יום וארבעים לילה. משה התפלל אל תשחית עמך ונחלתך ואלהו אמר ענני ה' ענני. משה תפס זכות אבות ואלהו בנה את המזבח שתים עשרה אבנים למספר בני יעקב. משה קבלו ישראל אהבת המקום על ידו שנאמר כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע ואלהו קבלו על ידו ואמרו ה' הוא האלהים ה' הוא האלהים. משה עשה משכן בבית סאתים זרע וכן אליהו. משה כשבנה את המזבח בנה אותו שתים עשר אבנים למספר בני ישראל וכן אליהו ויבן את האבנים מזבח בשם ה' ויעש תעלה בבית סאתים זרע סביב למזבח. עכל"ה;

והרב מהרי"א ז"ל תמה על זה שיש עוד ג' דברים שלא מנאום חז"ל ואלו הן. משה קרע את ים סוף ואלהו קרע את הירדן. משה הוריד אש מן השמים בזמן המלואים ואלהו הוריד אש מן שמים. משה הסתיר פניו כי ירא מהביט אל האלהים ואלהו וילט פניו באדרתו. ועוד קשה איך דימה אותו למשה הלא מקרא מפורש ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ולזה יש לומר דלא קם רק לענין פנים בפנים אבל שאר מעלות קם ויקום וראה ממשיח ה' שנאמר ירום ונשא וגבה וגו' (א"ה). לפי"ז קשה

בדרשת חז"ל בישראל לא קם אבל באוה"ע קם ומנו בלעם הרשע. דלפי זה מוכרחים לומר שהיה מדבר עם השי"ת פנים בפנים וזה ודאי לא יתכן. וצ"ע);

אבל אנו צריכים לדעת אם אליהו הוא פינחס או זה לחוד וזה לחוד. ונביא דברי המדרש שאליהו הוא משבט לוי כמשה, ובפרקי ר"א אומר כי פינחס נתחלף שמו והכתוב קרא אליהו בנביאים בספר מלכים אליהו הוא מתושבי גלעד וישמע פינחס הכהן ונשיאי ישראל וייטב בעיניהם וישבו ישראל מהר הגלעד להלחם עם בני גוב"ר. אבל מרן הקדוש הביא חז"ל אבל רזא דמילתא דאליהו רמיז ביה שם הוי"ה דהיינו אליהו א"ל מאלהים ויהי מיהו"ה ופינחס מלא ביו"ד אית ביה ה' אתוון ובאליהו ה' אתוון כלומר שמא דפינחס מתחלף באליהו. וז"ש הסב שמו של פינחס באליהו והחילוף הוא באופן זה פ' של פינחס בואי של אליהו באותיות בומ"ף והי"ו של פינחס היא י"ו של אליהו והנו"ן היא ל' של אליהו בדטלנ"ת ואות ח' באות ה' באותיות אהה"ע והסמ"ך באל"ף באותיות אח"ס בט"ע ויהי לפי"ו פינחס בחילוף אותיות אליהו ;

ובבראשית רבה ובמקומות אחרים יש להפך. חז"ל בראשית רבה. אליהו משל מי הוא? ר' אלעזר אומר משל בנימין שנאמר ויערשיה ואליה וזכרי בני ירוחם כל אלה בני בנימין. ר' נהוראי אומר משל גד היה שנאמר ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד והיה משבט גד. פעם אחת נחלקו רבותינו בדבר: אלו אומרים משל גד ואלו אומרים משל בנימין בא ועמד לפניהם אמר להם רבותי! מה אתם נחלקים עלי מבני בניה של רחל אני עכ"ל. וחכמי המקובלים ז"ל אמרו שהוא מלאך קדוש מדרגה דמט"ט ופירוש מבני בניה של רחל היינו רוח א"ל כמו המלאכים שנאמר עושה מלאכיו רוחות וגו', והוא היה מחביריו של איוב אשר אמר על עצמו, והוא סוד העיבור שבא לפינחס אשר אמר רוח אל עשיתני ונשמת שדי תחייני. ולדברי הזוה"ק שדרשו ועוף יעופף על הארץ דא אליהו דטאס כל עלמא בד' טאסין, מנ"ל לדרוש על אליהו ולא על זולתו, ועוד למה לא פירשו כפשוטו דקאי על העוף. ואפ"ל לענ"ד דזוה"ק הוקשה ליה בלישניה דקרא דבתחילה אמר ועוף יעופף על הארץ ואיך אח"ך אומר על פני רקיע השמים דהו"ו תרתי דסתרי ואם הכוונה שיעופף על הארץ וגם על השמים היל"ל ועל פני רקיע השמים. גם מה שנאמר על פני רקיע השמים במקום אחר נאמר כל צפור אשר תעוף בשמים ולא על השמים, ועל פני

רקיע השמים, מורה שהוא למעלה מהשמים. ומכח זה דרשו על אליהו שהוא בבת אחת נמצא בשמים ובארץ כי הוא אדם ומלאך ואין כמוהו מלאך שהוא שולט בבת אחת וברגע אחת בשמים ובארץ. וכל סייעתא דילן מדברי זוה"ק פרשת ויקהל דף קצ"ז ע"ב וז"ל בקיצור. אש כחנא בספרא דאדם קדמאה דאמר באינון תולדות דעלמא רוחא הדא יהא דייחות לעלמא בארעא ואליהו שמיה והוא כההוא גופא יסתלק וישתליל מגופיה וישתאר בסטרא וגופא דנהורה אחרא יזדמן ליה למהוי גו מלאבי וכד יחות יתלבש כההוא גופא שאשתאר כעלמא ובההוא גופא יתחזי לתתא וכגופא אחרא יתחזי לעילא ודא איהו רזא דמי עלה שמים וירד דלא הוה בר נש דסליק לשמייא ולבתר נחית לתתא בא איהו אליהו דאיהו סליק לעילא ונחית לתתא. עכ"ל. וגם במקו"א בזה"ק הקשה על אליהו שאמר לאלישע שאל מה אתן לך וכי הוא יכיל למעבד כל מאי דשאל אלישע. וכן אלישע שאמ"ל ויהי נא פי שנים ברוחך אלי איך יוכל לתת לו פי שנים מכחו. ותירצו כי אליהו שליט בשמייא ובארעא והוא מ"ש הכתוב כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמייא ובארעא וע"כ גזר על השמים מלהוריד טל ומטר ג' שנים עש"ב דברי זוה"ק זיע"א ;

ענין אליהו הנביא זכור לטוב (ב)

"קום לך צרפתה אשר לצידון וישבת שם הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך ויקם וילך צרפתה" (מלכים א' סימן טו"ב). ויש לדקדק "וישבת שם" הוא מיותר הול"ל קום לך צרפתה ותו לא. ועוד במ"ש "הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך" מלת "צויתי" מיותרת הול"ל הנה שם אשה אלמנה היא תכלכלך. ולהבין זה נקדים מ"ש הרמב"ם בסוף הלכות איסורי ביאה וז"ל אסור לת"ח לשכון בחצר שיש בו אשה אלמנה אפילו שאינו מתיחד עמה מפני החשר, וכן כתב הטור סימן כ"ב בהלכות איסורי ביאה. אבל הראב"ד כתב שלא יתאכסן עמה, והביאו הרב פני שלמה דף ז' וע"ש. עוד נקדים מ"ש הרב כ"י ז"ל דענין אליהו ז"ל מוכרח להיות דוקא ע"י אלמנה זו דהיא היתה אשה כשרה וצדקת, להיות שאחאב הוסיף לחטוא בכל אשר לפניו שנטמא באיזבל בת אתבעל מצידון, נמצא כי מצידון תפתח לו הרעה, ומשם תבוא הישועה ע"י אליהו וע"י אשה כשרה יתוקן הכל. וז"ש "קום לך צרפתה אשר לצידון בגבול אתבעל אבי איזבל", שצריך לתקן קלקול אחאב שקלקל באיזבל, והקלקול הוא לכל ישראל, והתיקון הוא ע"י אליהו

והצרפית ע"י שיקח אליהו מפתח הגשמים כמבואר בדברי אליהו שלא יבוא גשם כ"א לפי דברו. ולכן כשאמר לו הקב"ה "קום לך צרפתה אשר לצידון וישבת שם" דהיינו ישיבת קבע כמ"ש הרב כלי יקר שישב שם שנה ויותר, הוקשה לו לאלהו שאיך יוכל לעשות כן דלפי הדין אסור לדור בחדר שיש שם אשה אלמנה אפילו שאינו מתיחד עמה וכ"ש וק"ו לדור עמה בביתה וכ"ש לישב שם בישיבת קבע שהרי אפילו לדעת הרמב"ם ז"ל לא התיר אלא דירת עראי ולא דירת קבע. לזה אמר לו "הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך". שהענין זה צריך להיות על ידך וזה דומה ליעקב אע"ה שנשא שתי אחיות עפ"י הדיבור וה"נ על פי הדיבור;

"ויאמר לקחי נא לי פת לחם בידך... ויאמר אליה אליהו אל תראי באי עשי כדברך אך עשי לי משם עוגה קטנה... ולך ולבנך תעשי באחרונה כי כה אמר ה' אלהי ישראל כד הקמח לא תכלה וצפתת השמן לא תחסר עד יום תת ה' גשם על פני האדמה". ולכאורה קשה איך נהנה אליהו והצרפית ובנה מן הקמח והשמן הלא הם נקראים מעשה נסים וזה דומה לעובדא דר"א בר ר"ש בן יוחאי דאתי ספונאי ועיילין ליה שיתין ארנקי ושיתין עבדי. והקשה הרב ישרש יעקב ז"ל איך קבלם ר"א הא קי"ל כל הנהנה מד"ת נוטל חייו מן העולם ושונא מתנות יחיה. ותירץ משם הרמב"ם ז"ל דשאני הא דהיה חולה והחולה מחללין עליו השבת כדי שיחיה. ועוד תירץ משם התוס' ז"ל אימתי שונא מתנות יחיה היכא דלא מטי ליה הנאה לנותן אבל היכא דמטי ליה הנאה לנותן לית לן בה, והנהו ספונאי היה להם הנאה גדולה שעמד עליהם נחשול של ים לטבעם וניצולו בזכותו אין איסור בדבר. ולכן הצרפית בתחילה אמרה לו שאיך לה רק מלא כף נחת קמח ומעט שמן לאכלם היא ובנה ואח"ך ימותו ורמזה לו בזה זאת נקראת סעודה מספקת לבעליה ואסור ליהנות ממנה. לזה אמר לה אל תראי בואי עשי כדברך והדין מותר ליהנות ממנה היות שזה בינינו לבין השי"ת ולא בין אדם לחבירו. "כי כה אמר ה'.. כד הקמח לא תכלה וצפתת השמן לא תחסר" וזו היא הנאתך וכיון דמטי הנאה לנותן אין בזה משום שונא מתנות יחיה ומותר לי ליהנות. ואם מצד שאסור ליהנות ממעשה נסים שאני הכא שאני רעב והו"ל כחולה שלהרמב"ם מותר ליהנות;

”ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית ויהי חליו חזק מאד עד אשר לא נותרה בו נשמה ותאמר אל אליהו מה לי ולך איש האלהים כי באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני”.

(מל”א יז, יז-יח) ולכאורה קשה הלא האשה הזאת לא היתה מן המופקרות דאשת נביא היא ואמו של יונה היתה ואיך דברה דברים אלה. ואם השי”ת המית בנה מה עשה אליהו האם בגלל שבא אליהו אצלה מת בנה. ועוד דקדוק הלשון ”מה לי ולך” ללא צורך. והענין הוא בהקדים מאי דאיתא בגמ’ (סנהדרין דף קי”ג) ויהי מקץ ימים ויבש הנחל ולא היה מים כי לא היה גשם בארץ. כיון דחזא דאיכא צערא בעלמא כתיב ויהי אחד הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית. בעא רחמי שיתנו לו מפתח של החיים המתים אמרו ליה שלש מפתחות ביד הקב”ה ולא נמסרו לשליח ואלו הן של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים. עכשיו יאמרו שתים ביד התלמיד ואחד ביד הרב יען שהוא מפתח הגשמים ועכשיו ג”כ של תחיית המתים אייתי הא ושקיל האי. ופירש”י ז”ל כיון דחזא הקב”ה דאיכא צערא בעלמא אמ”ל הקב”ה לאליהו לך צרפתה לגלגל הדבר שיחזיר לו מפתח של מטר כדקא מפרש ואזיל עכ”ד ז”ל. נמצא מה שבא אליהו ז”ל לבית הצרפית לא היה כ”א דוקא להמית בנה ויבעי רחמי להחיותו והשי”ת יקח ממנו מפתח הגשמים. וכל זה ידעה הצרפית היותה צדקת וכשרה אבל בהאי פחדא הות יתבא שמא לא ירצה אליהו ליתן מפתח הגשמים וממילא אין נותנים לו מפתח של תחיית המתים ונשאר בנה מת מוטל בארץ ולכך באה אליו בצעקה ובחרדה כדי שתכף ומיד יזרו מתניו ויתגבר כארי להתפלל על הנער להחיותו ולכך אמרה לו ”מה לי ולך איש האלהים” ר”ל היותך איש קדוש ונורא מלאך אלהים ובגלל זה זכית לתפוס מפתח הגשמים ונתגלגל ענין בני על ירך. וסיימה לומר ”כי באת אלי להזכיר עוני ולהמית בני”. נתכוונה בזה שאולי אליהו ישיב לה מה לך לצעוק הלא את בפיך אמרת ”ואכלנוהו ומתנו” ובין כך ובין כך היה מת מזמן וגם את עמו ועכשיו בכל אופן נעשית לך טובה שנשאת את בחיים. לכן אמרה לו ”כי באת אלי להזכיר עוני” שהאנשים יאמרו משום שבאת אלי כתשמיש המטה ובעון זה מת בני בבחינת פוקד עוון אבות על בנים, כי ענין מפתח הגשמים אינו מוכר וידוע אצל הצבור, וזה יגרום חילול ה’ ח”ו אני ואתה וכולם יזכירו עוני שיש לי עוון זנות ח”ו. וכיון ששמע אליהו ז”ל דברים הללו מיד אמר לה תני בנך ולא סירב לומר האם מחיה מתים אני, אלא אמר לה תני בנך כי ראה שיצא מזה חילול ש”ש על ידו ח”ו;

או יאמר בדרך אחרת דלעולם לא הזכירה לו ח"ו שבא אליה בתשמיש המטה אלא היא מתחננת לו ואומרת מה לי ולך איש האלהים שבאת אלי להתאכסן אצלי ולדור עמי. ושמא תאמר שאעפ"י כן היה מת ברעב ומה תקלה יש בביאתי זאת לביתך. לזה אמרה לו להזכיר את עוני שאם לא באת והיה מת היו העולם אומרים מת מחמת רעב וכדרך העולם שמתים כמה אנשים ברעב ואותו זמן היה רעב אבל עכשיו שבאת אלי ושרתה הברכה אין לי מחסור בשני דברים השמן והקמח שהם עיקר חיות האדם א"כ לא יאמרו העולם שמת ברעב אלא יאמרו מת בעון שאתה דר אצלי דירת קבע דלהרמב"ם אסור וכ"ש להראב"ד שאפילו דירת עראי אסור וזהו כי באת אלי לדור אצלי וזה גרם להזכיר עוני להתפס בעון זה. ולכן חרה אפו של אליהו "ויאמר ה' אלהי הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה הרעות להמית בנה"? דאם יש איסור בדבר למה שלחתני הלום ואמר לי "הנה צויתי שם אשה אלמנה" ולא תחוש לאיסור כמו שעשה יעקב בשתי אחיות מטעם צווי השי"ת. מיד שמע השי"ת דבריו וריפא את בנה. ומיד אמרה לו האשה הצרפית "עתה זה ידעתי כי איש אלהים אתה ודבר ה' בפיקך אמת" שמותר לך לדור אצלי אפילו דירת קבע היותך איש אלהים והכל בצווי השי"ת דאל"כ לא היה עושה השי"ת נס כזה להחיות את בני דלא עביד קוב"ה ניסא לרשיעי ודו"ק;